

“Başarı ve Başarısızlık Neye Benzer?” Metaforik Algıların İncelenmesi

Hatice Özlem Anadol¹ Emre Kucam² Ömay Çokluk Bökeoğlu³

Özet

Bu çalışmada, öğrencilerin “başarı ve başarısızlık” kavramlarına yönelik olarak metaforların belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Çalışmadaki veriler seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılarak, 2019-2020 eğitim öğretim yılının güz döneminde Ankara ilindeki bir devlet üniversitesinde İngilizce hazırlık eğitimi alan öğrencilerden toplanmıştır. Araştırma verileri metafor formu ile elde edilmiştir. Öğrencilere “Başarı..... gibidir; çünkü .....”, “Başarısızlık..... gibidir; çünkü .....”, ibarelerinin yazılı olduğu bir form verilmiş ve metafor ifadesinin ilk bölümünde başarı ve başarısızlık kavramlarını bildikleri bir kavrama benzetmelerini, ikinci bölümde ise birinci bölümde yaptıkları benzetmenin gerekçesini çünkü ile başlayan bir ifade ile açıklamaları istenmiştir. Metafor formundan elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Verilerin analizi sonucunda öğrencilerin başarıya ilişkin 17 kategoride metafor, başarısızlığa ilişkin 11 kategoride metafor ürettikleri belirlenmiştir. Çok büyük bir bölümü liseden yeni mezun olmuş üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin başarıya yönelik olarak; huzur ve mutluluk temsili olan doğada bulunan unsurları (ağaç, çiçek vb.) ve var olmayan ancak var olması/varılması hedeflenen yer temsili olarak da statü yükselten unsurları (zirve, hazine vb.) metafor olarak kullandıkları belirlenmiştir. Aynı öğrencilerin başarısızlığa yönelik olarak ise; psikolojik baskıların yansımaları olan semptomları (karın ağrısı, kramp vb.) ve kurtulması çok zor olan korku ile ilgili unsurları (kuyu, bataklık vb.) metafor olarak kullandıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: başarı, başarısızlık, içerik analizi, fenomenoloji, metafor,

“What does Success and Failure Look Like?” Examination of Metaphorical Perceptions

Abstract

In this study, it was aimed to determine the metaphors of the students for the concepts of "success and failure". Phenomenology, one of the qualitative research designs, was used in the study. The data in the study were collected from students who received English preparatory education at a state university in Ankara in the fall semester of the 2019-2020 academic year, using the convenient sampling method, which is one of the non-random sampling methods. The data in the study were obtained with the metaphor form. “Success is like.....; because

¹ Öğr. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, <https://orcid.org/0000-0002-2881-9806>, ozlemanadol@gazi.edu.tr

² Uzman, TOBB ETÜ Koleji, <https://orcid.org/0000-0002-4283-7103>, emrekucam@gmail.com

³ Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, <https://orcid.org/0000-0002-3879-9204>, cokluk@education.ankara.edu.tr

.....”, “Failure is like.....; because .....”, phrases were given, and in the first part of the metaphor expression, they were asked to compare the concepts of success and failure to a concept they knew, and in the second part, they were asked to explain the reason for the analogy they made in the first part with an expression starting with because. The data obtained from the metaphor form were analyzed by content analysis. As a result of the analysis of the data, it was determined that the students produced metaphors in 17 categories related to success and 11 categories related to failure. For the success of the university preparatory class students, most of whom have just graduated from high school; it was determined that they used the elements of nature (tree, flower, etc.) that represent peace and happiness, and the elements that increase the status (peak, treasure, etc.) as the representation of a place that does not exist but is intended to exist/reach as metaphors. For failure, it was determined that they used symptoms (abdominal pain, cramps, etc.) that are reflections of psychological pressures and fear elements that are very difficult to get rid of (well, swamp, etc.) as metaphors.

Keywords: content analysis, failure, metaphor, phenomenology, success

Giriş

Eğitim, sadece bilgi aktarımından ibaret olmayan, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini geliştirmeyi amaçlayan karmaşık bir süreçtir. Bilişsel yön, öğrencilerin düşünce süreçleri, duyuşsal yön, öğrencilerin duygusal zekâ, motivasyon ve iş birliği gibi duyuşsal becerilerini, psikomotor yön, öğrencilerin fiziksel becerilerini ve pratik yeteneklerini içerir. Bu çok yönlü yaklaşım, eğitimin sadece akademik başarıyı değil, aynı zamanda bireylerin bütünsel gelişimini de hedeflemesine olanak tanır. Bu süreçte, metaforlar, öğrenmenin anlamını derinleştiren ve karmaşıklığını anlamamıza katkı sağlayan önemli bir araç olarak öne çıkar.

Metafor kelimesinin farklı anlam ve tanımları vardır; ancak sözlüklerde sıklıkla “mecaz” ile eş anlamlı olduğu belirtilmektedir. Mecaz da “bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma, metafor” şeklinde açıklanmaktadır (TDK, 2020). Çoğu zaman edebiyatla ilişkilendirilen metafor kavramı, aslında sadece edebi metinlerde kullanılan bir söz sanatı olmaktan ibaret değildir; metaforların iletişimdeki rolü bundan çok daha fazladır (Semerci, 2007). Tompkins ve Lawley’e (2002) göre metafor, bireyin yaratıcı düşünmesi için de oldukça önemlidir. Morgan (1998) metaforların, anlaşılması zor kavramların öğretilmesinde de özel bir yeri olduğuna ve bireylere farklı bakış açıları kazandırdığına vurgu yapmaktadır.

Metaforik yapılar, farklı bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özelliklere sahip bireylerin, düşüncelerini daha etkili bir şekilde ifade etmek için, bilinen somut kavramlar ile bilinmeyen soyut kavramlar arasında ilişki kurmaları yolu ile oluşturulur (Saban, 2004). Nitekim Tepebaşılı (2013) metaforun, dil ve düşüncenin etkileşiminden doğduğunu, dili düşünceye,

düşünceyi de dile dönüştürdüğünü ifade etmektedir. Oluşturulan metaforların geçmiş yaşantılar kaynaklı olduğu düşünüldüğünde, özellikle bilinçaltı düzeyde kavramlara yüklenen anlamları ortaya çıkarmak amacıyla kullanılmasının, bireylerin farkında olmadığı duygu ve düşüncelerini ortaya koyması nedeniyle yararlı ve önemli olduğu ifade edilebilir.

Metaforlar eğitim ve öğretim faaliyetlerini geliştirmek adına, araştırmacıların gözlem yapmalarına ve anlaşılmayan kavramları derinlemesine anlamalarına yardımcı olabilmektedir. Metaforların eğitimcilerin olaylar karşındaki davranışlarını daha iyi planlamalarına yardımcı olabileceği düşünüldüğünde, aynı zamanda, birer araştırma ve öğretim aracı işlevine de sahip olduğu sonucuna varılabilir (Saban, 2004). Örneğin matematik dersinde negatif ve pozitif sayıların çarpım sonuçlarının işaretinin hatırdakalması için negatif sayıyı “düşman”, pozitif sayıyı “dost” olarak tanımlayan bir öğretmen, $(-)$. $(-) = (+)$ olma durumunu “düşmanımın düşmanı dostumdur” şeklinde ifade ederse, öğrencilerde “negatif sayılar düşmana benzer” ve “pozitif sayılar dostta benzer” metaforlarını geliştirebilir. Bu durum aynı zamanda metaforların eğitim öğretim etkililiğinde rolünün bir kanıtı niteliğindedir.

Bilişsel bir yapı olan metafor, yeni öğrenilen kavramların özellikleriyle önceden öğrenilen birçok kavramın özelliklerinin eşleştirilmesi, böylelikle en çok eşleşmeye sahip olan ile özdeşleştirilerek ortaya konulması şeklinde ifade edilebilir. Bu durum metafor kullanan bireylerin ilişkilendirme becerilerini de ortaya koymaktadır. Lakoff’a (2005) göre metaforlar bilgi edinmenin yeni bir yoludur. Bu açıdan bakıldığında, metaforların öğretim sürecinde kullanılmasının hem öğrencilerin öğrenmeleri hem de söz konusu öğrenmelere yönelik duygu durumları ve ilişkilendirme becerileri ile ilgili ipuçları içereceğini söylemek mümkündür (Lakoff ve Johnson, 2007). Diğer bir deyişle, metaforlar, bilinen kavramlardan yola çıkarak yeni kavramlara ilişkin yeni anlayışlar geliştirmek ve yeni ilişkiler oluşturma sürecidir. (Lynch ve Fisher-Ari, 2017). Bu noktada metaforun bireylerin bilişsel gelişimindeki rolüne değinmek yerinde olacaktır.

Metaforlar, bireylerin öğrenilen yeni kavramlar arasında bağlantı kurmalarını sağlayarak, bilginin nasıl organize edildiğini ve işlendiğini anlamamıza olanak sağlar (Shaw, Barry ve Mahlios, 2008). Kavramlar arasında bağlantı kurmayı sağlamanın ötesinde, metaforlar, bireysel izler de taşımaktadır; dolayısıyla kişisel anlamlandırmalar sayesinde, eğitim ve psikolojide bireylerin kavram ve olguları nasıl algıladığını anlamak açısından önem taşımaktadır. Metaforlar ilkokuldan üniversiteye eğitimin her aşamasında kullanılabilir.

(Ertürk, 2021; Egüz ve Öntaş, 2018; Ekici ve Akdemiz, 2018; Korkut ve Keskin, 2016). Bu nedenle, bireylerin eğitim ile ilgili kavramları nasıl yapılandırdığını inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Metafor ile ilgili temel çalışmalardan biri olan, Lakoff ve Johnson'un (2007) "*The Metaphors we live by*" adlı kitabı günlük yaşamda kullanılan metaforları dilbilimsel ve bilişsel açıdan incelerken Lawley ve Pompkins'in (2000) "*Metaphors in mind*" kitabında metaforların bireylerin düşünce yapısını nasıl etkilediği ve dönüştürebileceği anlatılmaktadır. Larsson (2017) ise "*Conceptions in the code: How Metaphors Explain Legal Challenges in Digital Times*" kitabında hukuk konularını anlatırken kullandığı metaforları ve hukuk ile teknoloji arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Eğitim alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde ise, ilköğretim ve/ya ortaöğretim ve/ya yükseköğretimde verilen derslere yönelik birçok metafor çalışması yapıldığı görülmektedir.

Boylu ve Işık (2017), Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçeye yönelik algılarını belirlemeyi amaçladıkları, A2, B1 ve B2 seviyelerinde Türkçe öğrenen toplam 100 öğrencinin katıldığı bu çalışmada 4 farklı tema (Diller Arası Benzerlik, Olumlu His, İhtiyaç ve Kolay Bulma) oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda ise, 31 öğrencinin Türkçeyi ihtiyaç olarak gördüğü, 21 öğrencinin Türkçeyi zor bulduğu, 9 öğrencinin Türkçeyi ana dili ile veya bildiği bir dille ilişkilendirdiği, 30 öğrencinin ise Türkçeye karşı olumlu bir his beslediği ifade edilmiştir.

Taşkın, İleritürk ve Köse (2017) ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin "*Türkçe Dersi*" ve "*Türkçe Öğretmeni*" kavramlarına ilişkin metaforlarını incelemeyi amaçladıkları ve 158 öğrenci ile yürüttükleri bu çalışmada Türkçe dersine yönelik 6 kavramsal kategori (temel unsur, rahatlatıcı, bilgilendirici, olumsuz, geçmişin uzantısı, özgürlüğün yansıtıcısı), Türkçe öğretmenine yönelik ise 8 kavramsal kategori (bilgi sağlayıcı, uzaklaştırıcı-korkutcu, rahatlamayı sağlayıcı, yol gösterici ve yönlendirici, karakter gelişimcisi, biçimlendirici ve şekillendirici, otorite unsuru, değerli bir unsur) oluşturmuşlardır. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde ise 8. sınıf öğrencilerinin "*Türkçe dersi*" ve "*Türkçe öğretmenine*" yönelik metaforlarının çoğunun olumlu yönde olduğu belirtilmiştir.

Karaca ve Ada (2018), öğrencilerin matematik ve matematik öğretmenine yönelik algılarını metaforlar yardımıyla belirlenmeye çalıştıkları bu çalışmada 640 öğrencinin anketi araştırma kapsamına alınarak analiz edilmiştir. Bu çalışma kapsamında matematik dersine yönelik öne çıkan 5 tema (zekâ gerektiren bir ders, zor-sıkıcı bir ders, her şeyi kapsayan bir ders, birçok konu içeren bir ders, çalışma gerektiren bir ders) ve matematik öğretmenine

yönelik öne çıkan 4 tema (zeki insan, kötü insan, iyi insan, matematikle ilgili meslekleri yapabilen insan) oluşturulmuştur. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin birçoğu matematik dersini zor-sıkıcı ve karmaşık bir ders olarak görürken, bir kısmı ise matematik dersini kolay-eğlenceli bir ders olarak görmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu matematik öğretmenlerini zeki insanlar olarak algılamaktadır.

Soğukpınar ve Karışan (2022) ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri dersine yönelik algılarını metafor ve öğrenci çizimleri yoluyla belirlemeyi amaçladıkları bu çalışmada 504 ortaokul öğrencisine metaforik algı ve çizim formu uygulanmıştır. Bu kapsamda fen bilimleri dersine yönelik 6 tema (bilişsel değişkenler [öğretici, zor, karmaşık v.b.], duyuşsal değişkenler [eğlenceli, gizemli, keyif verici v.b.], canlılar alemi, farklı disiplinler [sözel, sayısal], astronomi, hayatın gerçekleri) oluşturulmuştur. Çalışmanın sonucunda öğrenci çizimlerinin sınıf seviyesine göre değişmediği ifade edilmiştir. Tüm sınıf seviyelerinde benzer temalar ortaya çıktığı belirtilmiştir.

Kafadar ve Akengin (2016) 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler kavramına ilişkin algıları metaforlar aracılığıyla inceledikleri bu çalışmada öğrencilerin ürettikleri metaforlar; toplumsal ilişki, toplumsal kültür, toplumsal hayat, toplumsal geçmiş, bilgi sağlayıcı-yol gösterici ve yaşadığımız coğrafya olmak üzere 6 kategoride toplandığı görülmektedir. Araştırma sonucunda ise elde edilen kategorilerle sosyal bilgiler dersinin içeriği ve sosyal bilgiler öğretim programında yer alan öğrenme alanları ile birçok yönden benzerliklerin göze çarptığı ifade edilmektedir. Ayrıca öğrencilerin sosyal bilgiler kavramına ilişkin olumlu bakış açısına sahip olduğu da belirtilmiştir.

Limon (2015), 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin yabancı bir dil olarak İngilizce ‘ye yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemeye çalıştığı bu çalışmada 193 öğrenci yapılandırılmış bir metafor formu doldurmuş ve 125 tanesi araştırmaya dahil edilmiştir. İçerik analizi sonucunda katılımcıların yabancı bir dil olarak İngilizceye yönelik algılarının 8 kategori altında (eğlenceli bir etkinlik, işlevsel bir araç, birikimin sonucu, zorlu ve sıkıcı bir süreç, zor ve karmaşık bir dil, değerli bir dil, gereksinim, gereksiz ve sonuçsuz bir süreç) toplandığı ifade edilmiştir. Sonuç olarak ise öğrencilerin çoğunluğunun yabancı bir dil olarak İngilizceye yönelik olumsuz bir bakış açısına sahip olduğu belirtilmiştir.

Çiftçi (2015), üstün yetenekli öğrencilerinin coğrafya dersine ilişkin algılarını metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmayı amaçladığı bu çalışmada 9. ve 10. sınıfta öğrenim gören toplam

63 öğrenciye uygulama yapılmıştır. Üretilen metaforlar benzer özelliklerine göre 7 farklı kategoride (insan-doğa-mekân, Fiziki coğrafyanın sunumu, yol gösterici ve yönlendirici, bilginin kaynağı ve aktarıcısı, değer, disiplinler arası bir alan, zor bir ders) toplandığı ifade edilmiştir. Coğrafya dersine yönelik katılımcıların en fazla geliştirdikleri kategorilerin ise “insan – doğa ve mekân ilişkisi olarak coğrafya dersi”, “fiziki coğrafyanın sunumu olarak coğrafya dersi”, “yol gösterici ve yönlendirici olarak coğrafya dersi” ve “bilginin kaynağı ve aktarıcısı olarak coğrafya dersi” şeklinde sıralandığı belirtilmektedir.

Gögebakan Yıldız (2017), pedagojik formasyon öğrencilerinin Eğitimde Program Geliştirme Dersine ilişkin tutum ve metaforik algılarını incelemeyi amaçladıkları bu çalışmada 255 öğretmen adayının ürettiği metaforların 6 başlık altında (yol göstericilik, yaşamsallık, biçim veren, sistemli bütün, zengin içerik, karmaşık-sıkıcı içerik) toplandığı ifade edilmiştir. Sonuç olarak yüksek tutum puanlarına sahip öğretmen adaylarının metaforlarının olumlu, düşük tutum puanlarına sahip öğretmen adaylarının metaforlarının olumsuz olduğu belirtilmiştir.

Güvendir ve Özkan (2016), öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme dersine ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla tespit etmeyi amaçladıkları bu çalışmada öğretmenlik programlarında öğrenim gören 228 öğretmen adayının ürettiği metaforların 4 tema altında (dersin zor ve karmaşık bir yapıda olması, konuların birbiri ile ilişkililiği, konu sayısının çokluğu ve konuların özelliği) toplandığı belirtilmiştir. Sonuç olarak ise ölçme ve değerlendirme dersinin, öğretmen adaylarının büyük bir kısmı tarafından soyut, detaylı ve karmaşık olarak görüldüğü ve bu durumun öğretmen adaylarının derse olan bakışını da olumsuz etkilediği ifade edilmiştir.

Bu çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin/öğretmen adaylarının derslere yönelik metaforlarının ve dersin öğretmenine yönelik metaforlarının birbirinden farklılaştığı, genel olarak derslere yönelik metaforlarda olumsuz içeriklerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Ayrıca alanyazında neredeyse her derse yönelik bir metafor çalışması olduğu ve bu çalışmaların akademik başarıya odaklandığı görülmektedir. Ancak başarı ve başarısızlık denildiği zaman tek anlaşılması gereken akademik başarı değildir. Böyle bir çalışma, başarı ve başarısızlık kavramlarının öğrenci tarafından nasıl algılandığını derinlemesine anlamak adına öğretmenlere veri sağlayabilir ve öğretim sürecini şekillendirmek için yol gösterici olabilir.

Başarı, istenen sonuca ulaşma, güdülen amaca erişme, isteneni elde etme olarak tanımlanırken, eğitim açısından düşünüldüğünde program hedefleriyle tutarlı davranışlar

bütünü olarak tanımlanabilir (Demirtaş & Çınar, 2004). Bir başka deyişle, bir öğrenci programdaki hedef davranışları sergilediği ölçüde akademik anlamda başarılı sayılabilir. Bu bakış açısı ile düşünüldüğünde öğrencilerin akademik anlamda başarısızlığı, sahip oldukları kapasite ile okulda sergiledikleri performans arasındaki farka işaret etmekte ve düşük notlar alındığında ortaya çıkan durumu betimlemektedir (Büyükkaragöz, 1990). Ancak, başarı kapsamı sadece akademik başarı ile sınırlanmaz. Başarı ve başarısızlık kavramları, hayatın her aşamasında karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada öğrencilerin başarı ve başarısızlığa yönelik metaforik algularının incelenmesine karar verilmiştir. Geniş çaplı düşünüldüğünde ailelerin, öğretmenlerin, akranların kısacası hem öğrencilerin kendilerinin hem de çevresindeki tüm insanların başarı ve başarısızlığa yükledikleri anlam birbirinden farklılaşmaktadır. Bu farklılıkların ortaya çıkartılması, özellikle öğrencilerin başarı ve başarısızlığa yükledikleri anlamların belirlenmesi, öğrenme-öğretme sürecine önemli katkılar sağlayabilir.

Bu çalışmada Ankara’da bulunan bir devlet üniversitesinin yabancı diller yüksekokulunda hazırlık eğitimi alan üniversite öğrencilerinin “başarı ve başarısızlık” kavramlarına yönelik metaforik algularını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Daha önce de söz edildiği gibi, başarı yalnızca akademik başarı ile sınırlı değildir. Dolayısıyla bu çalışmanın öğrencilerin başarı ve başarısızlık kavramlarına ilişkin farkındalık kazanmalarına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu genel amaca yönelik olarak bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Üniversite öğrencileri “başarı ve başarısızlık” kavramlarına ilişkin algularını hangi metaforlar aracılığı ile açıklamaktadırlar?
- “Başarı ve başarısızlık” kavramlarına yönelik kullanılan metaforlar hangi kategoriler altında değerlendirilebilir?

Yöntem

Üniversite öğrencilerinin başarı ve başarısızlığa ilişkin sahip oldukları alguları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgu-bilim) model ile uyumludur. Fenomenolojide araştırmacı, sadece mevcut durumun betimlemesini yapmaz, aynı zamanda ortaya çıkan olgular arasında genelleme yapma amacı gütmeksizin bağlantılar da kurar (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu çalışmada tanımlanmaya çalışılan kavramlar başarı ve başarısızlıktır. Veriler, öğrencilerin bu kavramları

nasıl algıladıklarını ve deneyimlediklerini, metaforlar aracılığıyla belirleyecek şekilde toplanmıştır.

Katılımcılar

Bu araştırmanın örneklemini 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Ankara’da bir devlet üniversitesinin yabancı diller yüksekokulunda İngilizce hazırlık eğitimi alan 258 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme ile uyumludur. Bu örnekleme yöntemi, araştırmacının zaman, para ve işgücü gibi sınırlılıkları sebebiyle, başka örnekleme yöntemlerini kullanamadığı durumlarda başvurulan bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu çalışmaya farklı kur düzeylerinden (A1, A2, B1) ve ileride farklı fakültelerde öğrenim görecektir öğrencilerden karma bir grup oluşturularak çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Veri toplamaya, verilerin doyma noktasına ulaşıncaya kadar devam edilmiştir.

Örnekleme toplam 258 öğrenci yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 134’ü (%52) kadın, 124’ü (%48) erkektir. Öğrencilerin yaşlarına göre dağılımları incelendiğinde, 208’inin (%80) 17-19 yaş aralığında, 50’sinin (%20) ise 20 yaş ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Mezun oldukları lise türlerine göre dağılımları incelendiğinde; öğrencilerin 67’si (%26) fen lisesi, 137’si (%53) Anadolu lisesi, 1’i (%0,4) sağlık meslek lisesi, 1’i (%0,4) çok programlı lise, 42’si (%16) özel temel lise, 3’ü (%1) sosyal bilimler lisesi, 5’i (%2) mesleki ve teknik Anadolu lisesi, 2’si (%0,8) Anadolu imam hatip lisesi mezunudur. Öğrencilerin hazırlık eğitimlerini tamamladıktan sonra eğitim alacakları fakültele göre dağılımları incelendiğinde, 180’inin (%70) mühendislik fakültesinde, 20’sinin (%8) tıp fakültesinde ve 58’inin (%22) mimarlık fakültesinde eğitim görecektir belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin “başarı ve başarısızlık” kavramlarına ilişkin metaforik algılarını belirlemek için, “Başarı..... gibidir; çünkü .....”, “Başarısızlık..... gibidir; çünkü .....”, ibarelerinin yazılı olduğu bir form verilmiş ve başarı ve başarısızlık kavramlarına ilişkin algılarını birer metafor ile belirtmeleri ve “çünkü” ile kullanılan metaforları kavramlarla nasıl ilişkilendirdiklerini açıklamaları istenmiştir.

Veri toplamak üzere dağıtılan formlarda öğrencilere metaforun ne demek olduğu açıklanmış ve bir metafor örneği de verilmiştir. Ayrıca öğrencilere, toplanan verilerin yalnızca akademik bir çalışma kapsamında kullanılacağı ve katılımın gönüllülük esasına göre olacağı

bilgileri de verilmiş, örnekleme yer alan öğrenciler çalışmaya kendi istekleri ile katılmışlardır. Öğrencilere 15 dakika süre verilmiştir. Toplam 268 öğrenciden 10’u, yazdığı metaforun gerekçesini açıklamadığı için, bu formlar çalışma dışı bırakılmıştır. Çalışmada toplanan veriler, Yıldırım & Şimşek (2011) tarafından ifade edilen dört aşamalı süreç izlenerek çözümlenmiştir:

1. Verilerin kodlanması,
2. Temaların bulunması,
3. Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenerek tanımlanması,
4. Bulguların yorumlanması

Verilerin Kodlanması

Öncelikle öğrencilerden elde edilen formların toplanmasının ardından, metaforlar ve açıklamalar incelenmiştir. Kullanılan metaforları kavramlarla nasıl ilişkilendirdiklerini açıklamayan 10 öğrenciye ilişkin form, analiz dışı bırakılmıştır. Daha sonra öğrenciler tarafından üretilen metaforların bir listesi yapılmıştır. Bu doğrultuda her öğrencinin cevabında yer verdiği metafor kodlanmıştır (örneğin, yol, nefes, para vb). Güvenirliğini sağlamak amacıyla, listede yer alan metaforlar iki uzman tarafından kodlanmıştır. Temaların geliştirilmesi aşamasından önce kodlar arasındaki ortak yönler bulunmuş ve ilişkili olan kodlar bir araya getirilerek temalar tespit edilmiştir.

Temaların Bulunması

Analiz dışı bırakılan formların ardından, metaforlar tekrar incelenmiş ve toplam 258 metafordan, onları en iyi temsil ettiği düşünülen ortak temalar belirlenmiştir.

Verilerin Kodlara ve Temalara Göre Düzenlenerek Tanımlanması

Öğrenciler tarafından geliştirilen her bir metafor incelenerek, başarı kavramına yönelik 17, başarısızlık kavramına yönelik 11 kategori belirlenmiştir. Öğrencilerin başarı ve başarısızlık hakkındaki metaforik algıları doğrudan alıntılarla desteklenip, yorumlanmıştır. Ardından temaları oluşturan kavramların anlamlı bir bütün oluşturup oluşturmadığı gözden geçirilmiş ve temalarla ilgili olarak üç uzmanın görüşlerine başvurulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik Kanıtları

İçerik analizi, nitel verilerin analizinde sıkça kullanılan bir yöntemdir ve özellikle kodlama işlemi güvenilirlik açısından önem taşır (Schreier, 2012). Kodlama işlemi, araştırmacının

verileri belirli kriterlere dayalı olarak kategorize etme sürecidir. Kodlama sürecindeki güvenilirlik, araştırmacının kategorilendirmesi veya etiketlemesi konusunda tutarlılığı ve tekrarlanabilirliği ifade eder. Bu nedenle bu çalışmada, içerik analizi süreci ayrıntılı olarak betimlenerek sunulmuştur.

Bulguların Yorumlanması

Bu aşamalar dikkate alındığında kodlamaya ilişkin bir örnek Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1

Kodlamaya İlişkin Örnek

Cinsiyet	Yaş	Mezun Olunan Lise	İngilizce Kuru	Fakülte	Tema
1	1	2	1	11	Bağımlılık

Veri analizinin sonunda, öğrenciler tarafından kullanılan metaforlar tablolandırılmış ve her bir kategoride kaç metaforun yer aldığına yönelik frekans ve yüzdeler sunulmuştur.

Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bu çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Bulgular

Bulgular iki başlık altında (1) Başarıya İlişkin Metaforlar ve (2) Başarısızlığa İlişkin Metaforlar biçiminde sunulmuştur.

Başarıya İlişkin Metaforlar

Öğrencilerin “başarı” kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar 17 farklı kategoriye ayrılmıştır. Bu metaforların ait oldukları kategoriler ve kullanılma sıklıkları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Öğrencilerin Başarıya İlişkin Geliştirdikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metafor Sayısı (f)	Metaforlar
Süreklilik	45	merdiven (13) bina (2) çiçek (2) dağa tırmanmak (2) zaman (2) kuru fasulye (1) zirve (1) dinlenme noktası (1) nehir (1) adım (1) koşmaya başlayan çocuk (1) zincirin halkası (1) bütün (1) yolculuk (1) çağ atlamak (1) köpekbalığı (1) oyun (1) önemseme (1) bisiklete binmek (1) bebeğin ilk adımları (1) deniz yıldızı (1) hayal (1) çığ (1) halat oyunu (1) meyve veren ağaç (1) kanser (1) balık tutmak (1) kartopu (1) önemsemek (1)
Emek	43	ağaç (8) çiçek (3) yol (3) tohum (3) demir (2) hazine (2) zirve (2) sabır (1) tuğla (1) başarı (1) tecrübe (1) benzersiz (1) elmas (1) güzel bir kız (1) İngilizce (1) bebek (1) gökkuşağı (1) çay (1) hayal kurmak (1) çocuk (1) sorumluluk (1) bağ (1)
Bağımlılık	30	çikolata (9) uyuşturucu (6) sigara (4) çekirdek (3) kahve (1) çay (1) lezzet (1) altın (1) alışveriş (1) kum (1) kırık testi (1) içki (1)
Zorluk	21	dolambaçlı/dikenli yol (3) kilitli kapı (2) yolculuk (2) mücadele (1) otobüse binmek (1) buzdağı (1) tekerlek üstünde durmak (1) kız (1) İngilizce (1) sevgilinin olması (1) amaç (1) milli piyango kazanmak (1) silah (1) zirve (1) doğal seçim (1) tavşan (1) miyop (1)
Fayda	17	ilaç (3) ışık (2) mıknatıs (2) güneş (1) şefkat (1) dağcı ekipmanı (1) aile (1) vaha (1) motor (1) Trabzon (1) yaz (1) su (1) yıldız (1)

Tablo 2 (Devamı)*Öğrencilerin Başarıya İlişkin Geliştirdikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı*

Sonsuzluk	17	yolculuk (3) dipsiz kuyu (2) yol (2) yolculuk (2) uzay boşluğu (1) evren (1) evren (1) deniz (1) uçurtma (1) elma (1) kara delik (1) kum (1)
Mükâfat	15	ışık (2) dağ (2) pusat (1) ekşi şeker (1) ruh (1) bitki (1) elmas (1) demir (1) fark etmek (1) Gazi Üniversitesi (1) ekstrem spor (1) yol (1) meyve (1)
İhtiyaç	15	su (4) nefes (3) para (2) ekmek (1) kitap (1) pasta süsü (1) sahne (1) kaktüs (1) yokluk (1)
Mutluluk	13	çikolata (3) müzik (2) şarkı (1) âşık olmak (1) yaşam biçimi (1) şeker (1) dağ (1) endorfin (1) smaç (1) yapbozun son parçası (1)
Rahatsızlık	8	kaçak içki (1) kişisel koku (1) diken (1) düşman (1) somurtkan insan (1) ölüm (1) ıssız yol (1) duygu (1)
Emsal Olma	6	örnek (1) haysiyet (1) birincilik (1) mantar toplamak (1) aslan (1) etiket (1)
Hoşa Gitme	6	kurabiye (1) çikolata (1) waffle (1) bal (1) elma (1) çiçek (1)
Kolaylık	5	anahtar (2) maymuncuk (1) inanç (1) çıkış (1)
İmkânsızlık	5	Gölbaşı otobüsü (2) cips (1) kumanda (1) uyku (1)
Kararlılık	4	mevsim (1) geleceğe yatırım (1) bal porsuğu (1) ayna (1)
Belirsizlik	3	şans oyunu (1) tablo (1) kanguru (1)
Deneyim	3	ders alma (1) kitap (1) sabır (1)
Geçicilik	2	buz (1) kelebek (1)

Tablo 2’de başarı metaforlarının kategorilere dağılımları görülmektedir. Aşağıda, en fazla metaforun yer aldığı beş kategori (Süreklilik, Emek, Bağımlılık, Zorluk, Sonsuzluk) ile ilgili yorumlara ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

“Süreklilik” Kategorisi

Tablo 2’de görüldüğü gibi en yüksek sıklığa sahip metafor kategorisinin “Süreklilik” (f=45, %17) olduğu, bu kategoride en fazla kullanılan metaforun ise “merdiven (f=13)” olduğu görülmektedir. Cebeci ve Yavaş (2019) da çalışmalarında bu kategorinin en çok kullanılan kategori olduğunu ve “merdiven” metaforunun en çok tekrar ettiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bu kategoride, “bina (f=2)”, “çiçek (f=2)”, “dağa tırmanmak (f=2)”, “zaman (f=2)” gibi metaforlara da rastlanmıştır. Aşağıda bu metaforları kullanan öğrencilerin algılarına ilişkin doğrudan alıntı örnekleri sunulmaktadır:

“Başarı merdiven gibidir, tırmandıkça zirveye ulaşırsın”.

“Başarı su gibidir, damlaya damlaya göl olur.”

“Başarı ateş gibidir, odun atıkça alevlenir.”

“Başarı sonsuz bir yolculuk gibidir, hiçbir zaman bitmez.”

“Başarı çağ atlamak gibidir, sonrasında gelen her şey eskisinin üstüne eklenir.

“Başarı bisiklete binmek gibidir, devam etmezsen ayakta duramazsın.”

Süreklilik kategorisinde metafor geliştiren öğrencilerin %49’u kadın (f=22) , %51’i (f=23) erkek; %73’ü (f=33) 17-19 yaş arası, %27’si (f=12) 20 yaş ve üzeri; %51’i (f=23) Anadolu lisesi, %24’ü (f=11) fen lisesi, %11’i (f=5) özel ve temel lise, %7’si (f=3) özel lise, %2’si (f=2) Anadolu imam hatip lisesi, %2’si (f=2) Anadolu teknik ve mesleki lise, %2’si (f=2) sağlık meslek lisesi mezunu; %24’ü (f=11) A1, %40’ı (f=18) A2, %36’sı (f=16) B1 kuru öğrencisi; %67’si (f=30) mühendislik fakültesinde, %24’ü (f=11) mimarlık fakültesinde, %2’si (f=2) tıp fakültesinde, %2’si (f=2) eğitim fakültesinde öğrenim göreceğ olan öğrencilerdir. Bu kategoride geliştirilen metaforlar genel olarak incelendiğinde öğrencilerin, bir başarının sonraki başarı/başarıları ortaya çıkardığını ve bu başarıların kümülatif olarak devam ettiğini düşündükleri görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin hayatlarında geçmiş başarıların önemli olduğu, başarının geçmiş başarılar üzerine inşa edilen bir süreç olduğu belirtilebilir.

“Emek” Kategorisi

Öğrencilerin en fazla metafor ürettikleri ikinci kategori “Emek”tir (f=43, %16). “Emek” kategorisinde en fazla kullanılan metafor ise “Ağaç” tır. Bu kategoride yer alan örnekler incelendiğinde, başarıya emek ve zaman harcanarak, çabalanarak ulaşıldığı şeklinde bir yorum yapılabilir.. Aşağıda bu metaforları kullanan öğrencilerin algularına ilişkin doğrudan alıntı örnekleri sunulmaktadır:

“Başarı bitki gibidir, sen besledikçe büyüyecek yeşerecek, ihmal edersen solacaktır.”

“Başarı çocuk gibidir, sevdikçe, üstüne düştükçe dönüt verir.”

“Başarı bir tohum gibidir, sen suladıkça kocaman bir çınar olur.”

“Başarı bir ağaç gibidir, sularsan meyvesini verir.”

“Başarı bağ gibidir, bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur.”

Emek kategorisinde metafor geliştiren öğrencilerin %47'si kadın (f=20), %53'ü (f=23) erkek; %86'sı (f=38) 17-19 yaş arası, %14'ü (f=6) 20 yaş ve üzeri; %18'i (f=8) Anadolu lisesi, %67'si (f=28) fen lisesi, %16'sı (f=7) özel ve temel lise mezunu; %44'ü (f=19) A1, %21'i (f=9) A2, %35'i (f=15) B1 kuru öğrencisi; %70'i (f=30) mühendislik fakültesinde, %26'sı (f=11) mimarlık fakültesinde, %2'si (f=1) tıp fakültesinde, %2'si (1) eğitim fakültesinde öğrenim görecektir olan öğrencilerdir. Bu kategoride geliştirilen metaforlar genel olarak incelendiğinde öğrencilerin başarı elde etmek için çaba, emek ve takip gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin başarıyı, ilgiye ve bakıma muhtaç bir canlı gibi gördükleri ve bu ilgiyi/bakımı gerçekleştirmediklerinde ise başarıyı yakalayamayacaklarını düşündükleri belirtilebilir. “Emek” kategorisinin “Süreklilik” kategorisinden farkı ise; “süreklilik” kategorisinde başarı cansız olan olgulara atfedilmişken “emek” kategorisinde başarının daha çok canlılar ile özdeşleştirildiği ifade edilebilir.

“Bağımlılık” Kategorisi

Öğrencilerin daha sonra en fazla metafor ürettikleri üçüncü kategori “Bağımlılık” tır (f=30, %11,5). Bu kategoride en fazla kullanılan metafor ise “çikolata”dır (f=9). Aşağıda bu metaforları kullanan öğrencilerin algılarına ilişkin doğrudan alıntı örnekleri sunulmaktadır:

“Başarı çikolata gibidir, mutlu eder ama daha fazlasını istersin.”

“Başarı çekirdek gibidir, bir kere başladın mı bırakamazsın.”

“Başarı nikotin gibidir, bağımlılık yapar.”

Bağımlılık kategorisinde metafor geliştiren öğrencilerin %73'ü kadın (f=22), %27'si (f=8) erkek; %87 (f=26) 17-19 yaş arası, %13 (f=4) 20 yaş ve üzeri; %47 (f=14) Anadolu lisesi, %17 (f=5) fen lisesi, çok programlı lise %3 (f=1) özel ve temel lise %26 (f=8), özel lise %7 (f=2); mezunu, %33 (f=10) A1, %37 (f=11) A2, %30 (f=9) B1 kuru öğrencisi; %57 (f=17) mühendislik fakültesinde, %33 (f=10) mimarlık fakültesinde, %10 (f=3) eğitim fakültesinde öğrenim görecektir olan öğrencilerdir. Bu kategoride geliştirilen metaforlar genel olarak incelendiğinde öğrencilerin başarı kavramını, adeta bağımlı olunan bazı maddelerle eş değer tuttukları görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin başarıyı, mutlu olmak için kullandıkları ve başardıkça daha fazlasını başarmayı istedikleri belirtilebilir. Bir anlamda “Süreklilik” kategorisiyle benzerlik gösteren “Bağımlılık” kategorisi, dozun gitgide arttırılması gerektiği gibi bir vurgulama yapılmış olması ile aslında “Süreklilik” kategorisinden ayrılmaktadır.

“Zorluk” Kategorisi

Öğrencilerin en fazla metafor ürettikleri kategorilerden biri de “Zorluk” (f=21) kategorisidir. Bu kategoride en fazla tercih edilen metafor “dolambaçlı/dikenli yol” (f=3) metaforudur. Aşağıda bu metaforları kullanan öğrencilerin algılarına ilişkin doğrudan alıntı örnekleri sunulmaktadır:

“Başarı dolambaçlı yol gibidir, karşımıza bir sürü engel çıkar.”

“Başarı uzun bir yolculuk gibidir, çalışırken karşına çıkan zorluklara karşı pes etmemek ve uzun uğraşlar gerektirir.”

“Başarı yolculuk gibidir, bu yolculuktaki zorluklar seni zirveye götürür.”

Zorluk kategorisinde metafor geliştiren öğrencilerin % 43’ü kadın (9) , %57’si (12) erkek; %86’sı (18) 17-19 yaş arası, %14’ü (3) 20 yaş ve üzeri; %47’si (10) Anadolu lisesi, %19’u (4) fen lisesi, %10’u (2) mesleki ve teknik Anadolu lise, %10’u (2) özel ve temel lise (2), %14’ü (3) özel lise mezunu; %52’si (11) A1, %10’u (2) A2, %38’i (8) B1 kuru öğrencisi; %71’si (15) mühendislik fakültesine, %14’ü (3) mimarlık fakültesine, %10’u (2) tıp fakültesine, %5’i (1), eğitim fakültesine kayıtlı öğrencilerdir. Bu kategoride geliştirilen metaforlar genel olarak incelendiğinde öğrencilerin başarı kavramını, zorluk ve engellerle bezeli bir yol olarak düşündükleri görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin başarıyı, engeller içeren ve ancak bu engelleri aştıkça ulaşabilecekleri bir bitiş çizgisi, zirve olarak gördükleri ifade edilebilir.

“Sonsuzluk” Kategorisi

Öğrencilerin en fazla metafor kullandıkları kategorilerden biri de “Sonsuzluk” tur (f=17). Bu kategoride en fazla tercih edilen metafor “yolculuk” (f=3), “dipsiz kuyu” (f=2) ve “yol” (f=2) metaforlarıdır. Aşağıda bu metaforları kullanan öğrencilerin algılarına ilişkin doğrudan alıntı örnekleri sunulmaktadır:

“Başarı uzay boşluğu gibidir, başı sonu yoktur.”

“Başarı sevgi gibidir, sonu gelmez.”

“Başarı bir yolculuk gibidir, bir varış noktasına sahip değildir.”

Sonsuzluk kategorisinde metafor geliştiren öğrencilerin %53’ü kadın (f=9), %47’si (f=8) erkektir. %76’sı (f=13) 17-19 yaş arası, %24’ü (f=4) 20 yaş ve üzeri; %64’i (f=11) Anadolu lisesi, %18’i (f=3) fen lisesi ve %18’i (f=3) özel ve temel lise mezunu; %12’si (f=2) A1, %35’i

(f=6) A2, %53'ü (f=9) B1 kuru öğrencisi; %53'ü (f=9) mühendislik fakültesine, %29'u (f=5) mimarlık fakültesine, %12'si (f=2), eğitim fakültesine, %6'sı (f=1) tıp fakültesine kayıtlı öğrencilerdir. Bu kategoride geliştirilen metaforlar genel olarak incelendiğinde öğrencilerin başarı kavramını, soyut ve gerçekleştirilmesi/ulaşılması mümkün olmayan yer / durum olarak düşündükleri görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin başarıyı, sonu gelmeyen bir süreç olarak gördükleri belirtilebilir. Bu yönüyle “Süreklilik” kategorisiyle benzerlik gösteren “Sonsuzluk” kategorisi, sürecin bir sonunun olmaması yönüyle “Süreklilik” kategorisinden ayrılmaktadır.

Başarısızlığa İlişkin Metaforlar

Öğrencilerin “başarısızlık” kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar; engel, deneyim, rahatsızlık, kabullenme, süreklilik, 77 kabullenememe, öz farkındalık, emek, endişe, hayal kırıklığı ve fayda olmak üzere 11 farklı kategoriye ayrılmıştır. Bu metaforların ait oldukları kategoriler ve kullanılma sıklıkları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Öğrencilerin Başarısızlığa İlişkin Geliştirdikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metafor Sayısı (f)	Metaforlar
engel	78	bataklık (17) çukur (6) kara delik (6) çöl (3) virüs (3) kuyu (3) karanlık (2) taş (2) ateş (2) yük (1) karın ağrısı (1) halsizlik (1) labirent (1) duvar (1) bit (1) metro (1) morg (1) kırık bardak (1) savaş (1) serseri mayın (1) sünger (1) engebeli yol (1) kumar (1) çürük elma (1) ölüm (1) fırtına/rüzgar (1) diyet (1) kötü şurup (1) kanser (1) uyuşturucu (1) yangın (1) meyve (1) misafir çocuğu (1) kara tren (1) toz (1) balık (1) kaplumbağa (1) matruşka (1) alkol (1) kül (1) yapışkan (1) kramp (1) mıknaş (1)
deneyim	43	anahtar (6) Deneyim (5) öğretmen (5) ders (4) ikinci şans (3) hastalık (3) yıkım (2) ilaç (2) tokat (2) duvar (1) bisikletten düşmek (1) orman (1) pusula (1) fener (1) yıldız (1) kilitli kapı (1) yenilgi (1) kumaş (1) öğüt (1) sonbahar (1)
rahatsızlık	35	hastalık (7) çürük elma (5) sigara (3) silgi (3) çöl (2) kötü yiyecek (2) deniz suyu (1) zehir (1) belirsizlik (1) bulgur (1) sakız (1) çikolata (1) kar (1) kendinden uzaklaşmak (1) kangren (1) savaş (1) mutsuzluk (1) depresyon (1) ağaç (1) kumar (1)

Tablo 3 (Devamı)

Öğrencilerin Başarısızlığa İlişkin Geliştirdikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

kabullenme	24	acı biber (3) kamikaze (1) kötü yiyecek (1) ikincilik (1) Friendzone (1) ıslak terlik (1) pervane (1) düz yol (1) alarm (1) karanlık kuyu (1) dikenli yol (1) kâğıt kesici (1) şelale (1) karanlık çıkış (1) tahterevalli (1) yılan (1) İngilizce (1) çirkin kız (1) etiket (1) pranga (1) ilk adım (1) çöldeki okyanus (1)
süreklilik	22	silgi (1) yol (1) nar (1) uyuşturucu (1) lokomotif başı (1) kaybediş (1) çöp kutusu (1) hamburger (1) kamçı (1) durak sırası (1) virüs (1) gölge (1) ödev (1) tanıdık (1) kıvılcım (1) yağmur damlası (1) fırça darbesi (1) alışkanlıklar (1) mum (1) kumar (1) uyku (1) sigara (1)
kabullenememe	14	ağlayan bebek (2) yalnızlık (1) acı biber (1) ölüm (1) sevilme (1) aldatılmak (1) sır (1) işinden memnun olmama (1) çoraptaki yırtık (1) gölge (1) vadi (1) suç (1) zayıf karakter (1)
öz farkındalık	14	ayna (2) çukura düşmek (1) kör adam (1) oksijensiz kalmak (1) varlık (1) giysi (1) karakter (1) cahillik (1) gece (1) geç kavrama (1) çamaşır suyu (1) kükremeyen erkek aslan (1) sigarayı bırakmak (1)
emek	12	uyku (2) kaybolmak (1) genjutsu (1) yere düşmek (1) dil öğrenememek (1) açılmayan istiridye (1) 1.4 motor (1) gece (1) yağ lekesi (1) oyun görevi (1) çukur (1)
endişe	5	karanlık (2) canavar (1) kurt (1) şüphe (1)
hayal kırıklığı	5	yere düşen şeker (1) sevgili (1) ziyanlık (1) hayal kırıklığı (1) serap (1)
fayda	3	kitap (1) tuğla (1) kamçı (1)

Tablo 3 incelendiğinde, en çok metaforun “engel”, “deneyim”, “rahatsızlık” ve kabullenme” kategorilerine ait olduğu ve başarısızlığa genel olarak olumsuz anlam yüklediği görülmektedir. Çalışma kapsamında 258 öğrenciden toplanan verilerden başarısızlığa ait en çok sıklığa sahip olan kategoriler raporlanmıştır.

“Engel” Kategorisi

Öğrencilerin bu kategorideki yanıtları incelendiğinde 42 farklı metaforun ortaya çıktığı ve bu metaforların temel özelliklerinin; “bataklık”, “çukur”, “kara delik”, “çöl” ve “virüs” gibi, kişinin içerisinde zor kurtulabileceği durumlar üzerinde yoğunlaşan ifadelerden oluştuğu belirlenmiştir. Bu kategoriye ait en çok ifade edilen metaforlar sırasıyla “bataklık”, “çukur”, “kara delik”, “çöl”, “virüs”, “kuyu”, “karanlık”, “taş”, “ateş” ve “yük” olarak ifade edilebilir. Aşağıda bu metaforları kullanan öğrencilerin algılarına ilişkin doğrudan alıntı örnekleri sunulmaktadır:

“Başarısızlık bataklık gibidir, çünkü battıkça batarsın.”

“Başarısızlık derin bir çukur gibidir, çünkü içine düştüğünde çıkamazsın.”

“Başarısızlık kara delik gibidir, çünkü seni içine hapseder.”

“Başarısızlık bir çöl gibidir, çünkü seni kendi kum fırtınasına hapseder.”

“Başarısızlık virüs gibidir, çünkü sadece seni değil etrafını da çökertir.”

Bu kategorideki metaforlar genel olarak incelendiğinde öğrencilerin başarısızlığı genel anlamda hayatlarındaki bir engel olarak gördükleri söylenebilir. Engel kategorisinde metafor geliştiren öğrencilerin %44’ü kadın (f=34), %56’sı (f=44) erkektir. %78’i (f=61) 17-19 yaş arası, %22’si (f=17) 20 yaş ve üzeri; %60’ı (f=47) Anadolu lisesi, %16’i (f=12) fen lisesi, %1’i (f=1) mesleki ve teknik Anadolu lisesi, %16’sı (f=12) özel ve temel lise, %7’si (f=5) özel lise mezunu; %27’si (f=21) A1, %36’sı (f=28) A2, %37’si (f=29) B1 kuru öğrencisi; %73’ü (f=57) mühendislik fakültesine, %18’i (f=14) mimarlık fakültesine, %4’ü (f=3) eğitim fakültesine, %5’i (f=4) tıp fakültesine kayıtlı öğrencilerdir. Bu kategoride geliştirilen metaforlar incelendiğinde öğrencilerin başarısızlık kavramını, dönüşü olmayan, sonu çaresizliğe varacak bir olgu olarak düşündükleri görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin başarısızlıktan, korku duydukları ve başarısızlığı neredeyse hayatlarının sonu gibi algıladıkları belirtilebilir.

“Deneyim” Kategorisi

Bu kategorideki yanıtlar incelendiğinde 20 farklı metaforun ortaya çıktığı ve bu metaforların temel özelliklerinin; “anahtar”, “öğretmen”, “ders”, “ikinci şans” ve “hastalık” gibi, içinde bulunan kişinin ders çıkarmasını sağlayan durumlar üzerinde yoğunlaşan ifadelerden oluştuğu belirlenmiştir. Bu kategoriye ait en çok ifade edilen metaforlar sırasıyla “anahtar”, “öğretmen”, “ders”, “ikinci şans”, “hastalık”, “yıkım”, “ilaç”, “duvar” ve “tokat”

olarak ifade edilebilir. Bu metaforlardan bazılarında ait örnekler aşağıda doğrudan alıntı olarak sunulmaktadır:

“Başarısızlık öğretmen gibidir, çünkü hatalarını gösterir ve başarıya giden en iyi yoldur.”

“Başarısızlık duvar gibidir, çünkü ancak çarptığında dank eder.”

“Başarısızlık tokat gibidir, çünkü insanı kendine getirir.”

“Başarısızlık, başarının anahtarı gibidir, çünkü hata yapmadan doğru yolu bulamazsın.”

“Başarısızlık bir deneyim gibidir, çünkü büyüdükçe daha çok deneyimlersin.”

Bu kategorideki metaforlar genel olarak incelendiğinde ise öğrencilerin başarısızlığı ders çıkartılacak kalıcı bir yaşantı olarak gördükleri belirtilebilir. Deneyim kategorisinde metafor geliştiren öğrencilerin %63’ü kadın (f=27), %37’si (f=14) erkektir. %84’ü (f=36) 17-19 yaş arası, %16’sı (f=5) 20 yaş ve üzeri; %54’i (f=22) Anadolu lisesi, %20’u (f=8) fen lisesi, %9’u (f=4) çok programlı lise, %12’si (f=5) özel ve temel lise, %5’i (f=2) özel lise; mezunu; %35’i (f=15) A1, %28’i (f=12) A2, %37’si (f=14) B1 kuru öğrencisi; %56’i (f=24) mühendislik fakültesine, %35’i (f=15) mimarlık fakültesine, %7’si (f=3) tıp fakültesine, %2’si (f=1) eğitim fakültesine kayıtlı öğrencilerdir. Bu kategoride geliştirilen metaforlar genel olarak incelendiğinde öğrencilerin başarısızlık kavramını, bir geri bildirim mekanizması olarak düşündükleri görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin başarısızlığı, hayatları boyunca başarıya ulaşmak için beslenilecek bir kaynak olarak düşündükleri belirtilebilir.

“Rahatsızlık” Kategorisi

Bu kategorideki yanıtlar incelendiğinde 21 farklı metaforun ortaya çıktığı ve bu metaforların temel özelliklerinin; “hastalık”, “çürük elma”, “sigara”, “silgi” ve “kötü yiyecek” gibi, rahatsızlık veren ve bir an önce kurtulmak istenen durumlar üzerinde yoğunlaşan ifadelerden oluştuğu belirlenmiştir. Bu kategoriye ait en çok ifade edilen metaforlar sırasıyla “hastalık”, “çürük elma”, “sigara”, “silgi”, “kötü yiyecek”, “deniz suyu”, “zehir” ve “bulgur” olarak ifade edilebilir. Bu metaforlardan bazılarında ait örnekler aşağıda doğrudan alıntı olarak sunulmaktadır:

“Başarısızlık sigara gibidir, çünkü başarısız olduğun için çürür.”

“Başarısızlık deniz suyu gibidir, çünkü içtikçe susuzluğun artar.”

“Başarısızlık çürük elma gibidir, çünkü kendine değen her şeyi çürütür.”

“Başarısızlık bulgur gibidir, çünkü şiştikçe için şişer.”

“Başarısızlık hastalık gibidir, çünkü mücadele etmeyince seni daha kötüye sürükler.”

Bu kategorideki metaforlar genel olarak incelendiğinde ise öğrencilerin başarısızlığı, ortadan kaldırılacak rahatsız edici bir durum olarak gördükleri ve bu durumun ortadan kaldırılmadığında başka alanlara da yayılacak bir nitelikte olduğunu düşündükleri söylenebilir. Rahatsızlık kategorisinde metafor geliştiren öğrencilerin %52’si kadın (f=18), %48’i (f=17) erkektir. %74’ü (f=26) 17-19 yaş arası, %26’sı (f=9) 20 yaş ve üzeri; %48’i (f=17) Anadolu lisesi, %26’sı (f=9) fen lisesi, %3’ü (f=1) sağlık meslek lisesi, %17’si (f=6) özel ve temel lise, %3’ü (f=1) özel lise, %3’ü (f=1) imam hatip lisesi mezunu; %20’si (f=7) A1, %34’ü (f=12) A2, %46’sı (f=16) B1 kuru öğrencisi; %68’i (f=24) mühendislik fakültesine, %23’ü (f=8) mimarlık fakültesine, %6’sı (f=2) eğitim fakültesine %3’ü (f=1) tıp fakültesine kayıtlı öğrencilerdir. Bu kategoride geliştirilen metaforlar genel olarak incelendiğinde öğrencilerin başarısızlık kavramını, huzursuzluk yaratan herhangi bir durum olarak düşündükleri görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin başarısızlığa tahammülü olmadığı, her başarısızlığın yeni başarısızlıkları ortaya çıkaracağına inandıkları belirtilebilir.

“Kabullenme” Kategorisi

Bu kategorideki yanıtlar incelendiğinde 25 farklı metaforun ortaya çıktığı ve bu metaforların temel özelliklerinin; “acı biber”, “kamikaze”, “kötü yiyecek”, “ikincilik”, “Friendzone” ve “ıslak terlik” gibi, içinde bulunulan ve değiştirilemeyeceği için mecburen kabul edilen durumlar üzerinde yoğunlaşan ifadelerden oluştuğu belirlenmiştir. Bu kategoriye ait en çok ifade edilen metaforlar sırasıyla “acı biber”, “kamikaze”, “kötü yiyecek”, “ikincilik”, “Friendzone”, “ıslak terlik”, “alarm”, “kâğıt kesigi”, “pranga” olarak ifade edilebilir. Bu metaforlardan bazılarına ait örnekler aşağıda doğrudan alıntı olarak sunulmaktadır:

“Başarısızlık friendzone gibidir, çünkü hiçbir şey olmaz.”

“Başarısızlık ıslak terlik gibidir, çünkü rahatsızlık verir ama yoluna devam edersin.”

“Başarısızlık alarm gibidir, çünkü ertelesen de uyanmak zorundasın.”

“Başarısızlık kâğıt kesigi gibidir, hiçbir şey olmamış gibi görünür ama çok acı vericidir.”

“Başarısızlık acı biber gibidir, çünkü acıdır.”

Bu kategorideki metaforlar genel olarak incelendiğinde öğrencilerin başarısızlığı, kabul etmek zorunda oldukları durumlar olarak gördükleri ve ortadan kaldırılmadığı taktirde başka

alanlara da yayılacak bir nitelikte olduğunu düşündükleri söylenebilir. Kabullenme kategorisinde metafor geliştiren öğrencilerin %54’ü kadın (f=13), %46’sı (f=11) erkektir. %71’i (f=17) 17-19 yaş arası, %29’u (f=7) 20 yaş ve üzeri; %58’i (f=14) Anadolu lisesi, %17’si (f=4) fen lisesi, %17’si (f=4) özel ve temel lise, %8’i (f=2) özel lise; mezunu, %24’ü (f=6) A1, %38’i (f=9) A2, %38’i (f=9) B1 kuru öğrencisi; %67’si (f=16) mühendislik fakültesine, %17’si (f=4) mimarlık fakültesine, %8’i (f=2) tıp fakültesine, %4’ü (f=1) spor bilimleri fakültesine, %4’ü (f=1) eğitim fakültesine kayıtlı öğrencilerdir. Bu kategoride geliştirilen metaforlar incelendiğinde öğrencilerin başarısızlık kavramını, istenmeyen ancak değiştirilemeyen, dolayısıyla kabullenilmesi gereken bir durum olarak düşündükleri görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin başarısızlığa katlandıkları, ancak bu durumu değiştirmek için herhangi bir eylemde bulunmadıkları belirtilebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde; üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin başarı kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar, başarının bir kez elde edildiğinde sürekli olarak tekrar eden ancak yoğun emek isteyen ve zorluklarla mücadele edilmesi gereken bir süreç olduğuna vurgu yaptıkları ifade edilebilir. Ayrıca bu kavrama ait metaforlardan elde edilen “mutluluk” kategorisinin de diğer kategorileri desteklediği yani emek vererek başarı elde edildiğinde ve zorluklar aşıldığında bağımlılık oluşturan ve mutluluk veren bir hâle dönüştüğü belirlenmiştir. Üniversite hazırlık sınıf öğrencilerinin başarısızlık kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde ise başarısızlığın; içinden çıkılamayacak durumlara sürükleyen ve rahatsızlık veren ancak adeta bir ders gibi öğretici olan, kabullenilmesi gereken bir süreç olarak ifade edildiği görülmektedir. Buradan hareketle üniversite hazırlık sınıf öğrencilerinin başarısızlığı öğrenilmiş çaresizlik, öğretici bir süreç vb. olarak görebildikleri ve başarısızlığın öz farkındalık sağladığı ifade edilebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, bir devlet üniversitesinin hazırlık sınıflarındaki öğrencilerin “başarı” ve “başarısızlık” kavramlarına yönelik geliştirdikleri metaforlar farklı kategoriler altında incelenmiştir. Öğrencilerin “başarı” kavramına yönelik metaforları 17, “başarısızlık” kavramına ilişkin metaforları ise 11 kategoriye ayrılmıştır.

“Başarı” kavramı için en fazla metaforla temsil edilen kategorinin “süreklilik” olduğu belirlenmiştir. Bu kategori altında toplam 45 metafor yer almaktadır. Bu sonuç Kutlu, Kula & Şimşek (2017) tarafından yürütülen çalışmanın sonucu ile örtüşmektedir. Çalışmada yapılan

analiz sonuçları, yordayıcı değişken olarak sürekliliğin başarıyı daha iyi tahmin ettiğini göstermektedir. “Başarı” kavramı için en fazla metaforla temsil edilen ikinci kategorinin “emek” olduğu belirlenmiştir. Bu kategori altında toplam 43 metafor yer almaktadır. Bu sonuç Struthers, Deborah, Connie & Gemma’ nın (2001) çalışmasını destekler niteliktedir. Bu çalışmaya göre öğrenciler başarı ve başarısızlıklarını "emek", "şans", "zorluk" ve "yetenek" gibi nedenlere yüklemektedir. “Başarı” kavramı için en fazla metaforla temsil edilen üçüncü kategorinin “bağımlılık” olduğu belirlenmiştir. Bu kategori altında toplam 30 metafor yer almaktadır. “Zorluk” şeklinde isimlendirilen kategori, öğrencilerin başarı ile ilgili en fazla metafor ürettiği dördüncü kategori olmuştur. Bu kategori altında 21 metafor sınıflandırılmıştır. “Fayda” şeklinde isimlendirilen kategori, öğrencilerin başarı ile ilgili en fazla metafor ürettiği beşinci kategori olmuştur. Bu kategori altında 17 metafor sınıflandırılmıştır. Yüksek frekanslı kategorilerden biri olan “mutluluk” da öğrencilerin başarıya yükledikleri anlamlardan biri olup bu durum İçdi’nin (2020), ilkökul öğretmenlerinin ve öğrencilerinin başarı ve başarısızlığa yönelik metaforlarının incelendiği çalışmasının bulguları ile benzerlik göstermektedir. Başarının bileşenleri ve ilişki içinde olduğu durumlar içerisinde mutluluğun da yer aldığı, iyi hissetme ve mutluluğun başarının sonucu olarak ifade edildiği görülmektedir (Uusiautti, 2013). Diğer yandan bu çalışmada başarı için belirlenen kategoriler, Cebeci & Yavaş’ın (2019), sınıf öğretmenlerinin başarıya metaforlarının belirlenmesine ilişkin çalışmalarında yer alan elde ettikleri bazı kategoriler (emek, süreklilik ve mutluluk) ile örtüşmektedir. Aynı zamanda Karaburçak & Doğan Taş (2019) tarafından yapılan ve Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alan 6 ve 7. Sınıf öğrencileri ile velilerinin akademik başarı kavramıyla ilgili metaforlarının incelendiği çalışmada belirledikleri kategorilerden “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak akademik başarı” ve “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı” kategorileri, sırasıyla bu çalışmadaki “emek” ve “süreklilik” kategorileri ile örtüşmektedir. “Başarısızlık” kavramı için en fazla metaforla temsil edilen kategori “engel”, en az metaforla temsil edilen kategori ise “fayda” olarak belirlenmiştir. İçdi (2020), ilkökul öğretmenlerinin ve öğrencilerinin başarı ve başarısızlığa yönelik metaforlarını belirlediği çalışmasında, başarısızlığa yönelik temalardan “eksik hissetme” ile bu çalışmadaki “deneyim” teması birbirini desteklemektedir.

Liseden yeni mezun olmuş, üniversiteye yeni yeni alışmaya çalışan hazırlık sınıfındaki öğrencilerin “başarı” kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde öğrencilerin başarıyı çok önemsedikleri ve okul ortamında öğrenciler arasında açıkça ifade edilmeyen ancak hissedilen bir ayrıma yol açtığını düşündükleri belirtilebilir. Özellikle “merdiven”, “çağ

atlamak” ve “birincilik” gibi metaforların çok oluşu, öğrencilerin başarıyı bir statü gibi düşündüklerini göstermektedir. Bu öğrencilerin “başarısızlık” kavramı ile ilişkilendirdikleri metaforlar incelendiğinde ise öğrencilerin başarısızlığı hayatlarında aşmaları gereken bir engel olarak gördükleri ve çok önemsedikleri, ancak başarısızlıklardan çıkarılacak derslerin de başarıya götürecek bir pusula niteliği taşıdığını düşündükleri söylenebilir. “Bataklık”, “kara delik” ve “öğretmen” gibi metaforlar öğrencilerin başarısızlığı aşılması gereken engel ve ders çıkaracakları bir durum olarak düşündüklerini göstermektedir. Alanyazın incelendiğinde hem başarı hem de başarısızlık kavramlarının sınavlarla yakından ilişkilendirildiği görülmektedir (Koçak, Doğan, Gül & Bökeoğlu, 2017; Baş & Kıvılcım, 2019). Bu araştırma sonucunda öğrencilerin özellikle başarısızlık kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforların büyük çoğunluğunun engel ve rahatsızlık ile olduğu görülmüştür. Nitekim bireylerin herhangi bir durumuna yönelik başarı ve başarısızlığa attıkları anlamların temsil edildiği başarı motivasyonu kuramlarına göre başarı yönünde eğilim göstermenin iki yolu vardır. Bunlardan biri amaçladıklarını hayata geçirme isteği ve iyi performans gösterme isteğini içeren başarı motivasyonu, diğeri ise amaçladıklarını hayata geçirememeye kaygısı ve bu nedenle de kişinin başarısız olmasına sebep olacak davranışlar veya ortamlardan uzak durmayı içeren başarısızlığı engelleme motivasyonudur (Ormrod, 2016: 444).

Özetle, bu çalışmada, devlet üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin başarıyı önemsedikleri ve başarısızlığı aşılması gereken bir engel olarak gördükleri belirtilmiştir. Başarı ve başarısızlık kavramları sıkça sınavlarla ilişkilendirilmiştir. Başarıya yönelik motivasyonun, amaçladıklarını hayata geçirme isteği ve iyi performans gösterme isteğiyle ilişkilendirildiği, başarısızlığı engelleme motivasyonunun ise amaçladıklarını hayata geçirememeye kaygısıyla ilişkilendirildiği ifade edilmiştir. Öğrencilerin sınavlarda başarılı ya da başarısız olduklarında hissettikleri duygular ve geliştirdikleri tutumları anlamak, öğrenim hayatlarını şekillendirme açısından önemlidir ve bu kavramlar özel üniversitede eğitim alan öğrenciler açısından da incelenmelidir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Bu çalışmada Ankara’da bulunan bir devlet üniversitesinin yabancı diller yüksekokulunda hazırlık eğitimi alan üniversite öğrencilerinin “başarı ve başarısızlık” kavramlarına yönelik

metaforik algılarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Öğrencilerin başarı ve başarısızlığa yönelik metaforik algıları daha geniş örneklem gruplarında ve farklı kademelerde incelenebilir.

- Öğrencilerin başarı ve başarısızlığa yönelik metaforik algıları farklı değişkenlere göre (cinsiyet, bölüm, özel okul/devlet okulu) karşılaştırılabilir.
- Akademisyenlerin ve öğrencilerinin algıları karşılaştırmalı olarak incelenebilir.
- Bu çalışma kapsamında elde edilen başarısızlığa yönelik engel ve rahatsızlık metaforlarının, başarısızlığı engelleme motivasyonuna dönüşebilmesi için çalışmalar yapılabilir.
- Metaforlar öğrencilerin başarı ve başarısızlığa ilişkin sahip oldukları algıları anlamada güçlü bir araç olarak kullanılabilir. Bu nedenle farklı kademelerde eğitim gören öğrencilerin başarı ve başarısızlık kavramları hakkında metafor geliştirmeleri istenerek başarı ve başarısızlığa ilişkin algılarında farklılıklar olup olmadığına yönelik çalışmalar yapılabilir, daha olumlu algıları olması için önlemler alınabilir.
- Akademisyenler, sınıf içinde öğrencilerle başarı ve başarısızlık kavramları üzerine tartışmalar yapabilirler. Bu tartışmalar, öğrencilerin metaforik algılarını anlamalarına ve farkındalık kazanmalarına yardımcı olabilir.

Kaynakça

- Arıcı, İ. (2007). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde öğrenci başarısını etkileyen faktörler (Ankara örneği)*. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi.
- Baş, G. & Kıvılcım, Z. S. (2019). Türkiye’de öğrencilerin merkezi sistem sınavları ile ilgili algıları: Bir metafor analizi çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 639-667. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.8m>
- Boylu, E. & Işık, Ö. F. (2017). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçeye yönelik algılarının metaforlar aracılığı ile belirlenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 450-471. <https://doi.org/10.16916/aded.331251>
- Büyükkaragöz, S. (1990). *Ortaöğretimde demokrasi eğitimi (Öğretmen, Öğrenci ve Yöneticilerin Demokratik Tutum ve Davranışları)*. MEB Yayınları.
- Cebeci, N., & Yavaş, M. (2019). Sınıf öğretmenlerinin başarı algılarının metaforlar yoluyla incelenmesi. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice*, 1(2), 118-132.
- Çifçi, T. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine ilişkin algıları. *International Journal of Educational Research*, 6(3), 87-100. <http://dx.doi.org/10.19160/e-ijer.62438>.

- Demirtaş, H. & Çınar, İ. (2004). Yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin başarı algısı ve eğitime ilişkin görüşleri (Malatya ili örneği), *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, (6-9 Temmuz)*, İnönü Üniversitesi.
- Egüz, Ş., & Öntaş, T. (2018). Ortaokul öğrencilerinin öğretmen kavramına ilişkin kullandıkları metaforlar. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 79-91. <https://doi.org/10.21666/muefd.336181>
- Ekici, G.& Akdeniz, H. (2018). Lise Öğrencilerinin “Ödev” Kavramına İlişkin Metaforik Algularının İncelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (25), 135-162. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/befdergi/issue/38072/375760>
- Ertürk, R. (2021). İlkokul Öğrencilerinin Okul Kavramına Yönelik Algıları: Metafor Çalışması. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (25), 774-788. <https://doi.org/10.38155/ksbd.971828>
- İçdi, C. (2020). *İlkokul öğrencilerinin ve öğretmenlerinin başarıya, başarısızlığa, başarı ve başarısızlık korkusuna ilişkin metaforik betimlemeleri*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gögebakan Yıldız, D. (2017). Eğitimde program geliştirme dersine yönelik tutum ve metaforik alguların incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 7(14), 113-130.
- Güvendir, M.A. & Özkan, Y.Ö., (2016). Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme dersine yönelik algularının metaforlar yoluyla belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47, 91-105.
- Kafadar, T. & Akengin, H. (2016). 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler kavramına ilişkin metaforları. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 2 (1), 33-50.
- Karaburçak, S., & Taş, İ. D. (2019). Bilim ve Sanat Merkezi’nde eğitim alan 6. ve 7. sınıf öğrencileri ve velilerinin akademik başarı kavramına ilişkin metaforları. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(222), 83-102.
- Koçak, D., Doğan-Gül, Ç., Gül, E. & Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2017). Öğrencilerin sınav kavramına yönelik metaforlarının incelenmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(3), 415-434.

- Korkut, A. and Keskin, İ. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Algıları: Metaforik Bir Analiz Çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (33), pp.194–211.
- Kutlu, Ö., Kula-Kartal, S., & Şimşek, N. T. (2017). Identifying the relationships between perseverance, openness to problem solving, and academic success in PISA 2012 Turkey. *Journal of Educational Sciences Research*, 7(1), 263-274.
- Lakoff, G. (2008). The neural theory of metaphor. In R. W. Gibbs (Ed.), *The Cambridge handbook of metaphor and thought* (pp. 17-38). Santa Cruz, N.Y.: Cambridge University Press.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2007). *Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil* (Çev. Gökhan Yavuz Demir) Ankara: Paradigma.
- Larsson, S. (2017). *Conceptions in the code: How metaphors explain legal challenges in digital times*. Oxford University Press.
- Lawley, J., & Tompkins, P. (2000). *Metaphors in mind. Transformation through Symbolic Modelling*.
- Lynch, H. L., and Fisher-Ari, T. R. (2017). Metaphor as pedagogy in teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 66, 195-203. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.03.021>
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerde metafor*. (Çev: G. Bulut). MESS Yayınları.
- Ormrod, J. E. (2016). *Öğrenme psikolojisi (6. bas çev)*. Mustafa Baloğlu (Çev Ed). Nobel Yayınları.
- Özdaş, F. & Çakmak, M. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2747-2766.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 135-155.
- Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice* (2nd Printing). London: Sage Publications Ltd.
- Semerci, Ç. (2007). Program geliştirme kavramına ilişkin metaforlarla yeni ilköğretim programlarına farklı bir bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31 (2), 125- 140.

- Shaw, D. M., Barry, A., & Mahlios, M. (2008). Preservice teachers' metaphors of teaching in relation to literacy beliefs. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 14(1), 35-50.
- Soğukpınar, R., & Karışan, D. (2022). Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersine Yönelik Algularının Metafor ve Öğrenci Çizimleri Yoluyla İncelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(33), 217-249. <https://doi.org/10.35675/befdergi.763096>
- Struthers, C. W., Deborah L. M., Connie J. B. & Gemma L. B. (2001). Effects of causal attributions on coworker interactions: a social motivation perspective, *Basic and Applied Social Psychology*, 23(3), 169–181.
- Taşgın, A., İleritürk, D. & Köse, E. (2018). Ortaokul öğrencilerinin “Türkçe dersi” ve “Türkçe Öğretmeni”ne ilişkin metaforları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 397-410.
- Tepebaşılı, F. (2013). *Metafor yazıları*. Çizgi Kitabevi.
- Tompkins, P & Lawley, J. (2002). The mind, metaphor and health. *Positive Health*. 78, 1-8.
- Türk Dil Kurumu (2020). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Uusiautti, S. (2013). On the positive connection between success and happiness. *International Journal of Research Studies in Psychology*, 3(1).
- Yetim-Karaca, S. & Ada, S. (2018). Determining students' perceptions regarding the Mathematics and mathematics teachers through metaphors. *Kastamonu University Kastamonu Education Journal*, 26 (3), 790-800.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Seçkin Yayıncılık.